

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลามันผ่านไป เวลาอย่างนี้มันผ่านไป วันคืนล่วงไปๆ ความล่วงไปของมัน มันเป็นธรรมดา ถ้าเราย้อนกลับมาดูตัวเรา ถ้ามันเป็นธรรม ธรรมของเรา ธรรมในหัวใจของเรา ถ้าธรรมในหัวใจ วันคืนล่วงไปๆ ชีวิตของเรามันก้าวไปถึงที่สุด

คนแก่ชอบพูดถึงอดีตนะ อดีตของคนแก่ นี่ความเห็นคนแก่ แต่ถ้าเราคิดถึงคนแก่ ที่ว่าคนแก่นี้ประสบการณ์มีมาก คนเวลามีประสบการณ์มาก คิดถึงความหลังขึ้นมา คุยให้ลูกหลานฟัง จะมีความสุขมากเลย ความสุขของเราคืออดีตที่ผ่านมา แล้วความฝังใจ นี่ความฝังใจ ถ้าเป็นสัมมาทิฐิความเห็นถูกต้อง มันต้องเอาเรารอดพ้นจากความทุกข์ได้ แต่มันเป็นความเห็นถูกต้อง ถ้าเป็นความเห็นถูกต้องนะ มีความสุข มีความเห็นถูกต้อง ถูกต้องตามประสาโลก โลกมันก็เวียนไป

นี่ธรรมะแก้ไขตรงนี้ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาธรรมนี้ปฏิบัติแก้ไขไม่ได้ การศึกษาเล่าเรียน การศึกษาต่างๆ มันเป็นการศึกษาแผนที่ดำเนิน แผนที่ดำเนิน เหมือนกับฉลากยา ถ้าไม่ได้กินยา ยาที่ธรรมโอสถ ธรรมโอสถคือทำใจของเราให้สงบ ใจให้เข้มแข็ง ถ้าใจของเราไม่เข้มแข็ง ใจของเราอ่อนแอ มันก็เป็นไปตามประสาโลก มันมีสัมมาทิฐิกับมิจฉาทิฐิตลอดไป

ความเห็นของเราเนะ ถ้าปัญญาของเรา คนเราเกิดขึ้น ถ้าเป็นสัมมาทิฐิมันก็เป็นความประกอบอาชีพทางสัมมาทิฐิความถูกต้องทางโลก นี่มรรคหลายๆ ถึงว่าก่อนจะรักษาศีลต้องมีปัญญาก่อน ปัญญาอย่างนี้จะเกิดขึ้นมาจากว่าเราใคร่ครวญ เรามีความรู้สึบาปบุญคุณโทษ ใจความดีความชั่วขึ้นมา มันจะรักษาศีล ทำศีลของเราให้บริสุทธิ์ของเราได้

ถ้าเราไม่รักษาศีลของเราให้บริสุทธิ์ ศีลของเราเนะ ศีลของเราเราคิดว่าเป็นอย่างไรก็ได้ ทำอย่างไรคือความเห็นชอบของเรา เราชอบอย่างไร ชอบคือกิเลส ความเห็นชอบของเรามัน

ขัดแย้งกับศีลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นสัมมาทิฐิความเห็นถูกต้อง ความเห็นถูกต้องจากภายนอกมันก็เข้มแข็งขึ้นมาจากภายนอก ภายนอกคืออาการเกาะเกี่ยวของใจ อารมณ์เกิดขึ้นมา เวลาความคิดเกิดขึ้นมามันมาจากไหน? แล้วมันดับไปมันดับไปจากไหน?

นี่เกาะเกี่ยวภายนอกก็ภายนอกอย่างนี้ ภายนอกคือความคิดที่เกิดขึ้นในหัวใจ แต่ถ้ามันปล่อยขึ้นมาๆ เราทำสมาธิ สมาธิเกิดขึ้นมันเป็นความเข้มแข็งของใจ ใจเข้มแข็งขึ้นมา เอกัคคตารมณ์ เอกัคคตารมณ์ใจต้องเป็นหนึ่งเดียว ใจเป็นหนึ่งเดียวแล้วใจถึงจะเป็นสมาธิ เป็นสมาธิมันก็มีความสุขเกิดขึ้นมาชั้นหนึ่ง ชั้นหนึ่งคือว่ามันเข้มแข็งขึ้นมา มันปล่อยวางจากเหยื่อของมันไป เราคิดขึ้นมาเห็นภายนอก โลกก็เหมือนกัน การศึกษาก็ความเห็นภายนอก ความเห็นภายนอกนี้เป็นวิชาชีพ วิชาชีพประกอบสัมมาอาชีวะมันก็เป็นความถูกต้อง

นี่สัมมาทิฐิ ความเห็นจากภายนอกก็เป็นสัมมาทิฐิความเห็นภายนอก สัมมาทิฐิจากภายใน หรือมิจฉาทิฐิ ความเห็นของเรา นี่สัมมาสมาธิ สมาธิที่ว่าปณัตถ์คำ มนต์คำคือว่าเขาทำคุณไสย เขาทำเสกปล่อยของกัน เขาต้องมีสมาธิเหมือนกัน เขาต้องมีกำลังใจของเขา นี่มันมีสัมมากับมิมิจาตลอดไป ถ้าเราไม่มีธรรมะมาเป็นเครื่องตรวจวัดของเราแล้ว เราจะเอาตรงไหน เป็นความถูกต้อง เอาตรงไหนเป็นความจริงของเรา ถ้าเราไม่มีสัมมาทิฐิขึ้นมา เราก็คือเป็นตามประสากิเลสของเรา

นี่ความเข้มแข็งของใจจะเข้มแข็งขึ้นมาอย่างนี้ เข้มแข็งของใจ เราคิดว่าใจเราเข้มแข็ง เรายืนตัวของเราได้ มันเข้มแข็งของกิเลสหรือเข้มแข็งของเรา ถ้าเข้มแข็งของกิเลส ยึดมั่นถือมั่น ความเห็นของเราว่าความเห็นของเราถูกต้อง ถ้าความเห็นของเราถูกต้องมันแก้ไขไม่ได้เลย เหมือนกับที่เราไม่รู้จักตัวเราผิด คนเราถ้าไม่ยอมรับว่าเราเป็นไข้ เราจะไม่กินยานะ ถ้าคนเรายอมรับว่าเราเป็นไข้ เราไม่สบายเราจะไปหาหมอ เราจะวิเคราะห์โรคของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ความเห็นของเรามันถูกต้อง ถูกต้องตามกิเลส มันไม่ถูกต้องตามธรรม ถ้าถูกต้องตามธรรมนะ นี่เราเห็นสมควรแก่ธรรม ผู้ใดประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะต้องคุ้มครองใจดวงนั้น ธรรมะต้องให้หัวใจดวงนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา นี่สมควรแก่ธรรมต้องเป็นธรรม ถ้ามันสมควรแก่ธรรม เราปฏิบัติธรรม เราพยายามทำความสงบของใจมันต้องสงบสิ เพราะมันสมควรแก่ธรรม ทำไมมันไม่สงบล่ะ?

นี่มันไม่สมควร มันสมควรแต่ความเห็นของเรา เราเห็นว่าเป็นไปตามความเห็นของเรา แต่มันไม่มัจฉิมายปฏิบัติ ไม่สมควรแก่กรรม มันจะไม่เป็นตามความเป็นจริง ธรรมนี้เป็นอกาลิโก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมนี้มีอยู่โดยธรรมชาติ มีอยู่ก่อนหน้าแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปตรัสรู้ธรรม นี่ถึงว่าใจมันเป็นพื้นฐานที่จะรับธรรม

ธรรมมีอยู่คือว่ามันเข้าถึงสักจะความจริงอันนั้น อริยสัจจะไง แต่เราเข้าถึงสมมุติสักจะจริงหมดนะ เราเกิดมาก็จริง สิ่งที่ว่าชีวิตนี้เป็นความจริงทั้งหมดเลย เราเกิดมาดำรงชีวิตก็เป็นความจริง ประกอบอาชีพก็เป็นความจริง แต่ความจริงอย่างนี้เป็นความจริงปัจจุบันที่ว่ามันล่วงไปๆ วันนี้ก็ต้องผ่านไป ต้องเป็นพรุ่งนี้ วันคืนต้องเป็นวัน เป็นเดือน เป็นปีไป แล้วเราได้อะไรขึ้นมา?

นี่พระพุทธเจ้าเตือนตรงนี้ไง เตือนเราให้มีสติสัมปชัญญะว่าชีวิตนี้มันผ่านไป แล้วมันก็จริงตามสมมุติว่าเราก็ผ่านไปก็เท่านั้นเอง ปัญญาเรามีเท่านี้ มันตื่นเงินมาก ตื่นเงินในความเห็นของเราว่าเราทำชีวิตเราสมบูรณ์แล้ว อันนี้เป็นถูกต้อง สมบูรณ์โดยสมมุติสัจจะ สมมุติสัจจะคือชีวิตที่เรียบร้อย ชีวิตที่ว่าเราทำคุณงามความดีฝากไว้ในโลกนี้ แล้วเราก็ตายไป หมุนเวียนไป มันก็เวียนตายเวียนเกิด แล้วเราจะทุกข์ไปข้างหน้า

ถ้าเราไปเกิดอีก สภาวะของโลกมันเป็นสภาวะขนาดไหน คือว่ามันไปข้างหน้า ความเสื่อมทรามของโลก ความเปลี่ยนแปลงของโลกมันเปลี่ยนแปลงไปตลอด เราก็ต้องไปเกิดเป็นชีวิตใหม่ๆ ในโลกนี้ แต่ธรรมะเข้ามาถึงว่าเราแก้ไขตรงนี้ไง เราทำบุญกุศลขึ้นมา ถ้าเราไม่สามารถชำระกิเลสคือการไม่เกิดไม่ตายได้ เราก็ต้องเกิดในที่อุดมสมบูรณ์หน่อย เราเกิดในที่ที่เราเกิดมาแล้วไม่ทุกข์ยากจนเกินไป อันนี้เป็นบุญกุศล เป็นโลกียะ เป็นเรื่องของโลกเขา มันก็เป็นสมมุติสัจจะเหมือนกัน สมมุติสัจจะอันหนึ่ง กับโลกุตตระ

อริยสัจ ความเป็นจริงอริยสัจที่ว่ามันเป็นจริงโดยธรรมชาติ เป็นจริงโดยความเป็นจริง แต่เราเข้าไปไม่ถึงอันนี้ เราว่าอันนั้นเรารู้แล้ว รู้ตามประสาศึกษาของเรา รู้การสัญญา มา เรารู้สภาวะแบบนั้น นี่มันจะเข้าถึงจุดนั้นได้ ปัญญาจะเกิดขึ้นมามันต้องมีศรัทธาความเชื่อ ถ้าเราเชื่อนะ เชื่อว่าวิภูวนมีการเกิดการตาย...มี สิ่งต่างๆ มี ผลอันนี้ก็ต้องมี นี่นิพพานมี สิ่งต่างๆ มี นรกสวรรค์มีความที่มีเป็นไปเพราะใจมันสัมผัส คนสัมผัสขึ้นมามันจะลึกลับมหัศจรรย์มาก

ธรรมะนี้เป็นความมหัศจรรย์ที่สุดส่วน สุดส่วนเพราะใจมันสัมผัส เวลาใจมันสัมผัสขึ้นไป นี่สิ่งที่เป็นเชื่อเป็นใจ สิ่งที่เป็นเชื่อเป็นใจนี่สิ่งที่สืบทอด สิ่งที่สืบทอด มันสืบทอดแล้วมันมีเหตุมัน ต้องมีผลออกไป ใจนี้เกาะเกี่ยวกับสิ่งใดมันก็พาเกิดกับสภาวะนั้น สภาวะเกิดดับของใจใจ อารมณ์เกิดขึ้นมานี้มันสภาวะเกิดภพหนึ่ง แล้วมันปล่อยวางไป ภพของใจเกิดดับตลอดเวลาใน หัวใจของเรา

ถ้าเราทำลายภพในหัวใจของเราได้ เราก็จะทำลายภพที่ว่าเราจะไปเกิดข้างนอกได้ ถ้าเรา ทำลายภพในหัวใจของเราไม่ได้ เราจะต้องเป็นไปอีกแน่นอนเลย เพราะเชื่ออันนี้มันมีอยู่ นี่เชื่อ อันนี้มันเป็นตัวกิเลส มันเป็นตัวพื้นฐาน กิเลสอย่างหยาบๆ โลก โกรธ หลงเป็นเรื่องหยาบๆ มาก แต่เราก็ไม่สามารถทันกับความ โลก ความ โกรธ ความ หลงของเรา ถ้าสิ่งที่มันละเอียดอ่อนขึ้นไป เป็นสภาวะเฉยๆ เป็นภพเฉยๆ เป็นหัวใจ

นี่ตัวนี้เป็นตัวรองรับ มันละเอียดอ่อนมาก มันแทบจะไม่มีความรู้สึกต่างๆ เลย ไม่มี ความ โลก ความ โกรธ ความ หลง นี่ไม่ใช่ มันเป็นสภาวะ อวิชชาปัจจัย สังขารา ความไม่รู้ตัวมันเอง เป็นสภาวะอันหนึ่ง นั่นแหละตัวภพตัวชาติ ตัดตัวนี้ไปมันสืบทอดไม่ได้ ความเป็นนรกสวรรค์นี้ เวลาเราเกิดตายขึ้นไปมันเป็นสถานะ แต่เวลาสิ่งที่เราสืบทอด เหมือนเรามีเงินเลย เรามีเงินเราจะ ซื้ออะไรก็ได้ เราจะแสวงหาสิ่งใดก็ได้ สิ่งที่ดีเราก็ซื้อได้ สิ่งที่ว่า เป็นโทษเราก็ซื้อได้ พวกยาเสพติดเราก็ใช้เงินซื้อทั้งนั้นเลย

นี่ก็เหมือนกัน ภวาสวะมีฐานตัวนี้มันสืบทอดกับสิ่งต่างๆ ทั้งหมด เราทำลายสิ่งต่างๆ ทั้งหมด นี่ความเห็นของเราไป หัวใจมันต้องลึกลงไปในปัญญา ภวานามยปัญญา มันจะเข้าไป เห็นสิ่งนี้ ความเห็นเข้าจากภายใน นี่คือการธรรม ธรรมมันคืออะไร? สิ่งที่ว่า ธรรมคือใจมันพัฒนาขึ้นมา ใจมันเชื่อขึ้นมา เราเชื่อเรื่องบุญกุศลเราก็ทำบุญกุศลของเรา เรา ประารถนาความสุข เราทำแล้วมันไม่สมความปรารถนาของเรา ไม่สมความปรารถนาเพราะกิเลส มันอยากได้ตามอำนาจของมัน ได้ตามความพอใจของมัน แต่มันยังไม่ใช้กาลไม่ใช่เวลา

สิ่งที่ไม่ใช่กาลไม่ใช่เวลา เห็นไหม เราปลูกต้นไม้ หน้าที่ของเราคือปลูกต้นไม้ รดน้ำ พรวนดิน หน้าที่ของเราคือรดน้ำพรวนดิน ผลมันจะออกที่นั่นเป็นหน้าที่ของเขา แต่เราเร่งร้อน เราปลูกต้นไม้วันนี้เราก็อยากได้เดี๋ยวนี้ นี่ก็เหมือนกัน แล้วเราปลูกต้นไม้มาจากที่ เราสะสมมา เราถึงได้ทุกข์ยากอย่างนี้ไง นี่มันมีความสุขขนาดไหน? สมความปรารถนาในเรื่องของโลกเขา

มันสมความปรารถนาด้วยอามิส สิ่งที่เป็นอามิสมันต้องเกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นมาให้ความพอใจแล้ว มันจะมีความสุข เราปรารถนาสิ่งใดสมความปรารถนา เราต้องตามกิเลส กิเลสปรารถนาสิ่งใดแล้ว ก็ต้องพยายามแสวงหามาให้มัน เพื่อให้มันมีความพอใจแล้วก็มีมีความสุข

นี่สุขของโลกมีเท่านั้น มีเพราะอามิสสุข แต่ความสุขของธรรมมันไม่ต้องเจอด้วยอามิส มันมีความสุขใจ มีความพอใจ มีความปล่อยอารมณ์ต่างๆ แล้วมันจะเป็นอิสระเข้ามา นี่มันก็แปลกประหลาด เริ่มต้นก็แปลกประหลาดแล้ว เป็นไปได้อย่างไร? พอเป็นไปได้อย่างนี้ปั๊บ อ้อ ในเมื่อใจสงบได้ มันปล่อยสิ่งต่างๆ ไปได้ มันปล่อยเข้ามาเป็นอิสระของมันเอง อิสระชั่วคราว แต่สิ่งที่ว่าเชื่อเป็นใจยังไม่ได้แก้ไข

นี่ธรรมจะเกิดไฉน มรรคเครื่องดำเนิน เห็นใหม่ มรรค ๔ ผล ๔ มรรคนี้เกิดขึ้น เหตุนี้เป็นบุคคลที่ ๑ โสคาปัตติมรรคเกิดขึ้นมา มันจะเกิดโสคาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล ถ้า มรรคอันนี้เกิดขึ้น สภาวธรรมเกิดขึ้นแล้ว สภาวธรรมฝ่ายเหตุที่เราสร้างขึ้นมาจากหัวใจ นี่ธรรมเกิดขึ้นอย่างนี้ ธรรมในหัวใจเราจะมีสภาวะเป็นอย่างนี้ นี่ธรรมในหัวใจของเราแล้วพัฒนาขึ้นมา ธรรมในใจของเรา ใจสัมผัสจากเหตุ แล้วพอพิจารณาเข้าไปบ่อยครั้งเข้า วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า เข้าใจในเหตุ นั้น เหตุนั้นอ้อมพอสมควรแก่เหตุแล้ว ผลจะเกิดขึ้น โดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของที่สร้างเหตุขึ้นมา

ธรรมชาตินะ สภาวธรรมความเป็นจริงใจ จริงที่ว่าเหตุมันพอแล้วมันจะเป็นผล ถ้าเหตุไม่พอแล้วมันไม่เป็นผลตามความเป็นจริงอันนั้น มันก็คล้ายตัว...คล้ายตัว เพราะไม่สมจุดเหตุปหาน มันมีตทั้งคปหาน ปหานชั่วคราว ความเข้าใจชั่วคราว ความเข้าใจชั่วคราวนี้เราก็ต้องเข้าไปบ่อยครั้งๆ ไม่ใช่เข้าใจชั่วคราวแล้วเราปล่อยวาง นั่นนะต้องมีครูมีอาจารย์จะชี้สภาวะสิ่งนี้ ชี้ว่า สิ่งนี้เป็นจริงหรือไม่จริง เราปล่อยวางแล้วมันก็แว้งแว้งความเห็นของเรา นี่กิเลสมันแทรกในวงปฏิบัติ เราปฏิบัติธรรมทุกข์ยากแสนยาก เห็นใหม่ ในการนั่งสมาธิภาวนาต้องทรมาณตน ใครเป็นคนทรมาณ เวลาที่ว่าครูบาอาจารย์ไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ว่าใครทรมาณ?

นี่ก็เหมือนกัน มีครูบาอาจารย์ทรมาณไป ครูบาอาจารย์คอยชี้หน้าไป แต่ชี้มาแล้วเราต้องทรมาณตัวเอง เราทรมาณตัวเองเราต้องทรมาณกิเลส กิเลสในเมื่อมันโดนทรมาณมันก็ต้องพลิกแพลงของมัน เวลาจิตมันปล่อยวางมันจะสวมไปว่ากิเลสบังเงา บังเงาว่าอันนี้เป็นผลๆ ถ้าเราเข้าใจว่าเป็นผล มันไม่เป็นความเป็นจริงแล้วมันต้องเสื่อมสภาวะ สรรพสิ่งนี้ต้องเป็นอนิจจัง

สภาวะธรรมก็เป็นอนิจจัง อนิจจังตลอดไปจนถึงที่สุดแล้ว มันเกาะติดแล้ว มันติดในความเป็นจริงแล้ว มันเห็นตามความเป็นจริง นั่นไม่เป็นอนิจจัง อภิปุทธธรรมนั้นเป็นโศดาบัน เป็นสภิกาทาคามี เป็นอนาคามีแล้วจะไม่เป็นอนิจจังต่างๆ ไม่เป็นอนิจจังเด็ดขาด มันจะเป็นสภาวะความเป็นจริงของมัน

นี่สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นมา ชีวิตนี้ล่วงไปๆ เราศึกษาธรรมขึ้นมา เราพยายามขวนขวายขึ้นมา เราจะว่าเราทำไม่ได้ เราไม่มีโอกาสเป็นไปไม่ได้หรือหอก คนเรามีลมหายใจอยู่นะ นี่อานาปานสติลมหายใจเข้าและลมหายใจออกเรากำหนดได้ สิ่งที่กำหนดได้มันก็เพิ่มพูนธรรมขึ้นมาในหัวใจของเราได้ ในเมื่อมีลมหายใจเข้าออก มีสติสัมปชัญญะอยู่ เราทำของเราได้ เราพัฒนาใจของเราขึ้นมามันจะมีความอบอุ่นใจ นี่เราเอาใจของเราอยู่ได้ เรามีความสุขในหัวใจเรา เราจะมีที่พึ่ง ไม่อย่างนั้นเราจะต้องหมุนไปตามกระแสโลก

สุขตามอามิส อามิสสุข สุขชั่วครั้งชั่วคราว สมมุติสัจจะจริงตามนั้น ถ้าเรายึดในสมมุติสัจจะเราจะไม่ได้อริยสัจ อริยสัจจะนั้นเป็นความจริงในธรรมอีกส่วนหนึ่ง แล้วถ้าเราพยายามสะสมขึ้นมา ปัญญาเราใคร่ครวญขึ้นมา มันเห็นโทษ เห็นประโยชน์ขึ้นมามันทำได้ ถ้าไม่เห็น ไม่เห็นประโยชน์ขึ้นมามันทำไม่ได้ ไม่เห็นโทษ ไม่เห็นประโยชน์ เห็นไหม เห็นโทษ โทษของความติดข้อง โทษของความมีคบอดของใจ โทษของใจไม่ตรงตัวขึ้นมา โทษของใจไม่เข้มแข็ง ใจอ่อนแอ ล้มลุกคลุกคลานไปตลอด ใจเข้มแข็งขึ้นมามันจะสร้างฐานของใจขึ้นมา แล้วมันจะสะสมสภาวะธรรมตามความเป็นจริง จะเข้าใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ ๒,๐๐๐ กว่าปีทำไมเราเชื่อกัน ทำไม ๒,๐๐๐ กว่าปีทำให้สังคมเราอบอุ่นได้ ทำให้สังคมเรามีความร่มเย็นเป็นสุข นี่สังคมชาวพุทธมีความสุขพอสมควรในศาสนาพุทธ เพราะศาสนาพุทธสอนเรื่องการให้อภัย การให้ต่างๆ กัน เพราะสรรพสิ่งนี้มันเกิดดับในหัวใจทั้งหมด เกิดดับในตัวเรา เราคิดไม่ได้ เราต้องสละ ต้องปล่อยวาง ไม่อย่างนั้นมันจะติดไปตลอด เอวัง